

Innst. 60 S

(2011–2012)

Innstilling til Stortinget fra utenriks- og forsvarskomiteen

Prop. 3 S (2011–2012)

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om omdanning av Luftforsvarets hovedverksted Kjeller (LHK) til statsforetak og andre investeringer

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Innledning

Formålet med denne proposisjonen er å be om Stortingets godkjenning til å omdanne Luftforsvarets hovedverksted Kjeller (LHK) til et statsforetak og godkjenning av en økning av kostnadsrammen for kjøp av nytt forskningsfartøy. Hensikten med omdanning av LHK til statsforetak er å sette verkstedet i stand til å kunne ta på seg større vedlikeholdsoppdrag for bl.a. leverandørene av materiell som det nye kampflyet F-35 og NH-90 helikoptre. Regjeringen har tidligere informert om arbeidet med omdanningen i Prop. 110 S (2010–2011) og i Prop. 1 S (2011–2012).

Bakgrunnen for regjeringens forslag om omdanning av LHK til statsforetak er et ønske om å tilpasse virksomheten til kommende endringer av vedlikeholdskonsept for fly og helikoptre. Tiltaket legger til rette for å sikre et konkurransedyktig, relevant og høykompetent fagmiljø ved virksomheten også på lengre sikt. Omdanningen er også et uttrykk for regjeringens mål om å forbedre, fornye og omstille offentlig sektor i samarbeid med de ansatte.

Forslaget om omdanning av LHK til statsforetak innebærer et klart organisatorisk skille mellom Forsvarets myndighets- og bestilleroppgaver på den ene siden, og LHK som en produksjonsvirksomhet på den andre.

En omdanning er påkrevet dersom LHK skal kunne være med å konkurrere om fremtidige vedlikeholdsoppdrag på luftmilitære fartøy. Omdanningen til statsforetak vil, etter regjeringens oppfatning, bidra til å sikre at virksomheten kan opprettholde nødvendige vedlikeholds- og beredskapsoppgaver knyttet til eksisterende strukturelement som F-16 kampfly og Sea King helikoptre. Samtidig får virksomheten rammebetingelser som gjør at den på kommersiell basis kan være med å konkurrere om fremtidige vedlikeholdsoppdrag, eksempelvis for F-35 og NH-90.

De samfunnsøkonomiske konsekvensene ved å omdanne LHK til statsforetak ligger hovedsakelig i etablering av et økonomisk lønnsomt foretak som kan være med å konkurrere om vedlikeholdsoppdrag for fremtidige luftkapasiteter. På bakgrunn av det forretningsmessige potensialet som ligger i et omdannet LHK, legges det et godt grunnlag for å opprettholde kompetansearbeidsplassene og det teknologisk avanserte miljøet ved verkstedet over tid. Verkstedet vil få nytt navn på tidspunktet for omdanning til statsforetak.

1.2 Om Luftforsvarets hovedverksted Kjeller

Dagens organisering av LHK som del av Forsvarets logistikkorganisasjon, vedlikeholdsdivisjonen (FLO/V), ble etablert som resultat av Stortingets behandling av Innst. S. nr. 25 (2000–2001), jf. St.prp. nr. 55 (1999–2000). LHK er ett av fire depotverksteder i FLO/V. Verkstedene innenfor FLO/V utfører i hovedsak vedlikehold og materielloppgraderinger for Forsvaret. Virksomheten til LHK er lokalisert på Kjeller i Skedsmo kommune, men benytter også testfasiliteter på Rygge.

LHK utfører tyngre vedlikehold som ikke kan eller skal utføres ved Luftforsvarets egne verksteder.

Virksomheten har i dag ca. 400 ansatte. Oppdragene fra Forsvaret er tildelt uten konkurranse, og er regulert i interne avtaledokumenter benevnt «leveranseavtaler» mellom FLO og andre deler av Forsvaret. I 2010 produserte LHK vedlikehold for Forsvaret for ca. 600 mill. kroner. Forsvaret benytter eksterne leverandører når det ikke er kapasitet på egne verksteder eller når dette er økonomisk hensiktsmessig. I 2010 kjøpte Forsvaret flyvedlikehold av eksterne leverandører for ca. 300 mill. kroner.

Hovedvekten av arbeidet ved LHK er knyttet til oppgraderinger/modifikasjoner, komponentgjenvinning samt overhaling og tunge ettersyn knyttet til Luftforsvarets F-16 kampfly og Sea King helikoptre. Arbeid tilknyttet disse to strukturelementene utgjør nærmere 80 pst. av virksomheten ved LHK. Både F-16 og Sea King forventes fasert ut rundt 2020.

I dag går ca. 95 pst. av LHKs leveranser til det norske forsvaret, og er regulert gjennom direkte leveranseavtaler. LHK har også, som en del av internasjonale samarbeidsavtaler, mindre oppdrag for andre lands forsvar innenfor fly- og radarvedlikehold. LHK som leverandør er derfor i stor grad tilpasset leveranser til det norske luftmilitære markedet, og da rettet mot fly, motorer, komponenter, kontroll og varsling samt luftvern.

Virksomheten er i dag bygget opp rundt avdelingene Mekanisk seksjon, Motorseksjonen, Flyseksjonen, Elektronikkseksjonen og Forsvarets laboratorietjeneste (FOLAT). Forsvarsdepartementet legger til grunn at FOLAT ikke blir en del av det fremtidige statsforetaket, da enkelte funksjoner ved FOLAT omfatter eierskapsforvaltning eller oppgaver som er nært knyttet til eierskapsforvaltningen. Videre er det totalt sett liten avhengighet mellom de øvrige deler av LHK og FOLAT. FOLAT utgjør ca. 40 årsverk ved LHK.

Statsforetak er en særskilt organisasjonsform for statseide virksomheter, regulert i egen lov av 30. august 1991. Statsforetak ligger nær opp til aksjeselskapsformen når det gjelder eierstyring, men skiller seg fra den på enkelte punkter. Det er krav til at staten eier hele foretaket.

Et statsforetak ledes av et styre og en administrerende direktør som står for den forretningsmessige ledelsen. Statens innflytelse i foretaket skjer gjennom foretaksmøtet, som er foretakets øverste myndighet, og hvor statsråden representerer staten som eier.

På grunn av statsforetakets ovennevnte særtrekk, anses denne organisasjonsformen særlig velegnet der det også ligger sektorpolitiske målsettinger til grunn for statens eierskap, slik det vil gjøre i tilfellet med det omdannede LHK.

Statsforetaket vil bygge videre på den kompetanse og teknologi som LHK har utviklet over flere tiår. Virksomheten vil fortsatt primært satse på for-

svarsmarkedet, og det vil være en sentral oppgave tidlig å posisjonere virksomheten for å vinne vedlikeholdskontrakter tilknyttet NH-90-helikopter og F-35-kampfly. Dette er viktig, ikke minst for å legge til rette for fortsatt betydelig luftmilitær vedlikeholdsaktivitet ved LHK etter at F-16 og Sea King forventes å bli fasert ut rundt 2020. Prosessene for utlysning av vedlikeholdskontrakter, og derav også behovet for posisjonering mot aktuelle hovedleverandører, starter høsten 2011. Ledetid for nye kontrakter i forsvarsmarkedet er normalt 5–10 år.

Det nye statsforetaket vil få overført de eksisterende vedlikeholdsoppdrag som er avtalt mellom LHK og øvrige avdelinger i Forsvaret. Videreføring av eksisterende vedlikeholdsoppdrag er viktig for å sikre Forsvaret nødvendig vedlikehold på sentralt militært materiell. Samtidig sikrer det en videreføring av virksomheten ved LHK i en periode frem til nye vedlikeholdskontrakter kan være vunnet i konkurranse med andre aktører.

Omfang av oppdrag/avrop under rammeavtalene vil reduseres over tid og i praksis forsvinne når F-16-kampflyene og Sea King helikoptrene forventes å bli fasert ut rundt 2020. Det er lagt til grunn en slik varighet på rammeavtalene for at Forsvaret kan gjøre avrop i den gjenstående levetiden til F-16 og Sea King. Varigheten vil sikre en kontinuitet i tjenesteproduksjonen og en forsvarlig forrentning av de investeringer som er gjort i LHK for å kunne utføre vedlikehold på F-16 og Sea King, og som blir overført til det nye statsforetaket.

Statsforetaket vil overta et mindre areal med tilhørende bygningsmasse på Forsvarets eiendom på Kjeller i Skedsmo kommune. Flystripen og hoveddelen av arealet på Kjeller vil forbli eiet av Forsvarsdepartementet. Der statsforetaket eventuelt vil ha behov for tilgang til andre fasiliteter på Kjeller eller Rygge ifm. vedlikeholdsoppdrag, vil det inngås leiekontrakt på alminnelige markedsmessige vilkår med Forsvarsbygg som forvalter eiendom på vegne av Forsvarsdepartementet. Omdanning til statsforetak vil ikke ha konsekvenser for sivil allmennflyvirksomhet på Kjeller.

Vedlikeholdskonsept for F-35 er basert på vedlikeholdsprogram i regi av leverandør (Performance Based Logistics – PBL). For å holde vedlikeholdskostnadene lavest mulig er det etablert et Best Value-prinsipp for valg av underleverandører. Dette innebærer at aktuelle underleverandører må konkurrere seg til vedlikeholdsoppdrag hos systemenes hovedleverandører. Den samme utviklingen, med større grad av PBL, gjør seg også gjeldende for NH-90 helikoptrene. Virksomheter som får vedlikeholdsoppdrag i regi av vedlikeholdsleverandør på både F-35 og NH-90, vil pga. antatte stordriftsfordeler forventes å

skulle kunne vedlikeholde et større antall enheter enn det antallet som benyttes av hver enkelt nasjon.

Norges inngåelse av avtale om kjøp av fire F-35 treningsfly gir mulighetsrom for statsforetaket til tidlig posisjonering for sentrale vedlikeholdsoppdrag innenfor F-35-programmet. LHK har allerede et etablert og meget avansert teknologisk miljø som er internasjonalt anerkjent på flere av sine fagområder. Flere store internasjonale forsvarsindustriaktører har uttrykt interesse for å kunne benytte LHK som underleverandør.

1.3 Personalmessige forhold

Med unntak av noen få befal som vil beholde sitt tilsettingsforhold i Forsvaret, er personalet ved LHK sivilt ansatte som vil bli overført til det nye statsforetaket. De sivilt ansatte er i dag dels statstjenestemenn og dels overenskomstlønnede arbeidstakere i staten. I et fremtidig statsforetak vil ingen av de ansatte anses som statstjenestemenn.

Statstjenestemenn har, etter statsforetaksloven § 55 tredje ledd, fortrinnsrett til annen statsstilling og rett til ventelønn i en viss tid etter omdanning til statsforetak. Det legges til grunn at disse rettighetene skal gjelde i ett år fra etableringen av foretaket. Tidspunkt for opphør av rettighetene vil bli angitt i stiftelsesdokumentet til statsforetaket. Rettighetene gjelder ikke for overenskomstlønnede ved LHK. Overenskomstlønnede gis imidlertid fortrinnsrett til annen stilling i Forsvaret i ett år fra etableringstidspunktet, jf. arbeidsmiljøloven § 14-2.

For arbeidstakere som overføres til statsforetaket, legges det til grunn at den enkelte arbeidstakers tilsettingsforhold løper uavbrutt inn i statsforetaket ettersom foretaket er å anse som videreføring av eksisterende virksomhet (virksomhetsoverdragelse).

På avtalesiden vil Hovedavtalen og Hovedtariffavtalen i staten, samt Hovedavtalen LO-NHO med tilpasningsavtale for Forsvaret og Verkstedoverenskomsten for Forsvaret, bli avløst av avtaler inngått gjennom den arbeidsgiversammenslutning det nye statsforetaket blir medlem av.

Forsvarsdepartementet legger i utgangspunktet til grunn for omdanningen av LHK at alle sivilt ansatte som er tilknyttet LHK skal overføres til det nye foretaket på omdanningstidspunktet. På omdanningstidspunktet vil LHK bestå av ca. 400 ansatte. Ca. 40 ansatte ved LHK har i dag sin stilling i avdelingen Forsvarets laboratorietjenester (FOLAT). Denne enheten inngår ikke i det nye foretaket, og de ansatte vil bli videreført som forsvarsansatte.

De som er ansatt ved LHK på omdanningstidspunktet vil få videreført sitt medlemskap i Statens pensjonskasse (SPK) som en lukket ordning og fortsette å tjene opp pensjonsrettigheter uten avbrudd og på samme vilkår som statstjenestemenn. Nytt perso-

nell som blir ansatt av statsforetaket etter omdanning vil ikke bli medlem i SPK. Statsforetaket vil måtte opprette en egen pensjonsordning for dette personalet. Når det gjelder pensjonsordning for ledere i statsforetaket, skal pensjonsgrunnlaget ikke overstige 12 G, jf. Meld. St. 13 (2010–2011) Aktivt eierskap – norsk statlig eierskap i en global økonomi.

Særaldersgrensen for flytekniske kontrollører og kvalitetsleder ved LHK er i dag 65 år og gjelder om lag 20 personer. Dette personalet har en særaldersgrense av sikkerhetsmessige grunner. Det er Arbeidsdepartementet som formelt fastsetter særaldersgrensen for de aktuelle gruppene ved omdanningstidspunktet.

For å sikre nødvendig og forutsigbar tilgang på personell som kan være aktuelle for deltakelse i militære operasjoner, vil Forsvaret vurdere om det skal inngås egen avtale med foretaket, dets parter og enkeltpersoner om tegning av kontrakt for slik tjenestegjøring.

1.4 Økonomiske konsekvenser

Statsforetaket etableres med en økonomisk og bemanningsmessig basis som gjør virksomheten i stand til å tilpasse seg markedsmessige rammevilkår på en best mulig måte og ha betingelser på linje med konkurrerende virksomheter. Statsforetaket viderefører dagens oppdragsportefølje ved LHK. Virksomheten vil derfor ha en aktivitet de første årene som svarer til dagens nivå, noe som også er vesentlig med bakgrunn i lang ledetid for å få nye kontrakter i forsvarsmarkedet. Det forutsettes likevel en betydelig omstilling av virksomheten de første driftsårene. Omstillingen vil omfatte utvikling av organisasjon og kompetanse for å møte krav og behov som resultat av en ny konkurransesituasjon, herunder betydelige investeringer i eiendom, bygg og anlegg (EBA) samt utstyr. Kostnadene ved omstillingen vil finansieres gjennom foretakets drift, og åpningsbalansen omfatter derfor ingen midler til omstilling eller forpliktelse til omstilling.

I Prop. 3 S (2011–2012), kapittel 7.1–7.4 er det gjort nærmere rede for:

- Åpningsbalanse
- Avkastningskrav og utbyttepolitikk
- Regnskapsmessige konsekvenser for Forsvaret
- Budsjettmessige konsekvenser

Rettslige rammebetingelser er redegjort for i proposisjonens kapittel 8.

1.5 Økning i kostnadsrammen for nytt forskningsfartøy/0007 Forskningsfartøy

Prosjektet ble godkjent ved Stortingets behandling av Innst. 7 S (2010–2011), jf. Prop. 1 S (2010–2011). Prosjektet omfatter anskaffelse av et nytt

forskningsfartøy til erstatning av det eksisterende fartøyet F/S Marjata III, og ble godkjent med en kostnadsramme (kap. 1760 post 45) på 1 246 mill. kroner.

Etter at prosjektet ble godkjent er det gjennomført prekvalifisering av mulige leverandører, og disse ble invitert til å gi tilbud. Ved tilbudsfristens utløp var det mottatt tilbud fra ett verft. Kontraktsforhandlinger med dette verftet er nå avsluttet. Forhandlingsresultatet tilsier at kostnadsrammen må økes for å kunne videreføre prosjektet.

Prosjektets kostnadsramme (kap. 1760 post 45) foreslås økt med 133 mill. kroner til 1 379 mill. kroner.

2. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Laila Gustavsen, Eva Kristin Hansen, Stein Erik Lauvås, Tore Nordtun, Anita Orlund og Helga Pedersen, fra Fremskrittspartiet, Jan Arild Ellingsen, Morten Høglund, Siv Jensen, Peter N. Myhre og Karin S. Woldseth, fra Høyre, Peter Skovholt Gitmark, Ivar Kristiansen og lederen Ine M. Eriksen Søreide, fra Sosialistisk Venstreparti, Bård Vegar Solhjell, fra Senterpartiet, Trygve Slagsvold Vedum, og fra Kristelig Folkeparti, Kjell Arvid Svendsen, viser til proposisjonen der det foreslås å omdanne Luftforsvarets Hovedverksted Kjeller (LHK) til statsforetak og å øke kostnadsrammen for et nytt forskningsfartøy.

Komiteen slutter seg til å øke kostnadsrammen for anskaffelse av et nytt forskningsfartøy til erstatning for det eksisterende F/S Marjata III, med 133 mill. kroner, til 1 379 mill. kroner.

Komiteen viser til at Kjeller flyplass har en lang historie og kan i 2012 feire 100-årsjubileum som flyplass, og at Forsvaret har et tradisjonsrikt og sterkt kompetansemiljø på Kjeller. Komiteen er kjent med at LHK har et meget avansert teknologisk miljø som er internasjonalt anerkjent på flere av sine fagområder. I dag står tungt vedlikehold på F-16 kampfly og Sea King helikoptre for det aller meste av arbeidsoppdragene for LHK. Begge disse kapasitetene forventes utfaset rundt 2020. Derfor er det på sikt nødvendig å kunne tilføre verkstedet nye oppdrag, dersom dette kompetansemiljøet skal kunne bevares.

Komiteen mener det er nødvendig med en omorganisering dersom LHK skal kunne være med å konkurrere om fremtidige vedlikeholdsoppdrag på luftmilitære fartøy. Ved kjøp av nye våpensystemer blir vedlikeholdsavtaler i økende grad integrert i kontraktene.

Etter komiteens oppfatning er det derfor riktig å gjøre LHK i stand til å bli en aktør i underleverandørmarkedet. Ved en omdanning til statsforetak vil en kunne bidra til at LHK kan opprettholde nødvendige vedlikeholds- og beredskapsoppdrag på F-16 og Sea King, samtidig som de får rammebetingelser som gjør at de kan være med å konkurrere om fremtidige vedlikeholdsoppdrag, eksempelvis for F-35-kampfly og NH-90-helikopter. Komiteen er kjent med at flere store internasjonale forsvarsindustriaktører har uttrykt interesse for å kunne benytte LHK som underleverandør.

Komiteen har for øvrig merket seg at omdanningen ikke vil få konsekvenser for den sivile flyvirksomheten på Kjeller flyplass.

På denne bakgrunn slutter komiteen seg til forslaget om å omdanne LHK til statsforetak.

3. Komiteens tilråding

Komiteen har ingen øvrige merknader, viser til proposisjonen og råar Stortinget til å gjøre slikt

v e d t a k :

I

I statsbudsjettet for 2011 er det gjort følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
Utgifter			
1715		Luftforsvarets hovedverksted Kjeller som statsforetak	
(Ny)	95	Innskutt egenkapital, bevilges med	388 000 000
1760		Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i> , reduseres med ...	106 500 000
		fra kr 8 037 476 000 til kr 7 930 976 000	
4715		Luftforsvarets hovedverksted Kjeller som statsforetak	
(Ny)	95	Netto inntekter ved overføring av eiendeler og forpliktelser, bevilges med	219 000 000

II

Stortinget samtykker i at:

1. Luftforsvarets hovedverksted Kjeller omdannes til statsforetak underlagt Forsvarsdepartementet med virkning fra 15. desember 2011.
2. Kongen i statsråd gis fullmakt til å fastsette endelig bevilgning vedrørende overdragelse av eiendeler, rettigheter og forpliktelser i forbindelse med omdanningen av Luftforsvarets hovedverk-

sted Kjeller til statsforetak. Endelig bevilgning og egenkapital skal fastsettes på grunnlag av bekreftet tingsinnskudd.

III

Kostnadsrammen for prosjekt 0007 Forskningsfartøy økes med 133 mill. kroner til 1 379 mill. kroner.

Oslo, i utenriks- og forsvarskomiteen, den 16. november 2011

Ine M. Eriksen Søreide

leder

Anita Orlund

ordfører

